

AMOS
Rex

Mina forntida *SV* egyptiska vänner

Amos Rex
Mannerheimvägen 22-24
Helsingfors
amosrex.fi

Öppettider
Måndag 11-18
Tisdag stängt
Onsdag 11-20
Torsdag 11-20
Fredag 11-18
Veckoslut 11-17

@amoskonst
#amosrex

Amos Rex är en diskrimineringsfri zon.

ÖPPNA HÄR →

Egyptens prakt

*De sista
stora
dynastierna*

Iiu em betep

(Välkommen!)

Vad tänker du på när du hör orden ”forntida Egypten”? Tänker du på pyramider, på sfinxer eller kanske på den berömda drottningen Kleopatra? I utställningen *Egyptens prakt* ingår allt detta och så mycket mera!

Med det forntida Egypten avser vi den högkultur som fanns i Nordafrika och som i huvudsak styrdes av kungar som kallades faraoner. Faraonernas tid varade i cirka 3000 år tills den blivande kejsaren i Rom, Augustus, införlivade Egypten i det romerska riket år 30 fvt. Den rika kulturen som avslöjats i arkeologiska utgrävningar syns fortfarande i vår vardag: till exempel vår kalender med 365 dagar användes redan i det forntida Egypten. Det är inte så konstigt att Egyptens prakt fortfarande lyser tusentals år senare.

Utställningen omfattar tio teman som gör det möjligt för dig att bekanta dig med de forntida egyptiernas fascinerande kultur. Under ditt besök kan du studera de forntida egyptiernas årscykel, världsbild och statsskick och se helt vanliga vardagsföremål. Du lär dig om den egyptiska religionen och dess gudar, och om varför och hur de döda mumifierades. I slutet av utställningen

bekantar du dig med föremål som är från slutskedena i faraonernas Egypten.

Varje utställningsföremål har en unik historia. Föremålen är från Museo Egizio i Turin i Italien. Museet har den största samlingen av forntida egyptiska skatter utanför Egypten. I dag finns många forntida egyptiska föremål i utländska museer. Är det rätt, eller borde de vara utställda i sina hembygder? Frågan är invecklad och kan inte besvaras med bara några meningar. Lyckligtvis är de olika museernas uppgift att ta väl hand om föremålen och se till att den här viktiga delen av mänsklighetens gemensamma historia är tillgänglig för så många som möjligt.

Egyptens torra ökenklimat och slutna gravar bidrog till att bevara föremålen från den tidiga civilisationen. I utställningen hittar du bland annat ett par forntida sandaler, gamla skattekvitton och de dödas böcker. Tillsammans med figurerna i den här vänboken kan du gå runt i utställningen, spela det urgamla senet-spelet och besöka vår virtuella gravkammare.

Vi önskar dig en givande utställningsupplevelse med ord de forntida egyptierna använde:
Ankh wedja seneb – liv, välstånd och hälsa!

Anastasia Isakova & Katariina Timonen
kuratorer

Tips till besöket

I varje avdelning i utställningen *Egyptens prakt bor en kompis*. Med deras hjälp kan du bekanta dig med tidsperioderna och religionen i det forntida Egypten, och förstå hur de forntida egyptierna uppfattade livet, döden och livet efter döden. Utställningen innehåller sammanlagt 398 föremål som en gång i tiden använts av levande människor till vardags och till fest.

Kompisarna berättar om sig själva och sin livsmiljö. Hittar du dem alla? De ser lite annorlunda ut i verkligheten än på bilderna i häftet.

Psst... Den här symbolen på informationsskylten bredvid föremålet betyder att du har funnit den rätta figuren.

Du tar dig fram i utställningen lättast genom att följa kartan som finns i början av häftet. De olika kompisarnas egna avdelningar och den rekommenderade utställningsrutten finns utmärkta på kartan.

Väggtexterna i utställningen ger mycket mer information.

På plats möter du också diskussionsguider, som gärna hjälper till!

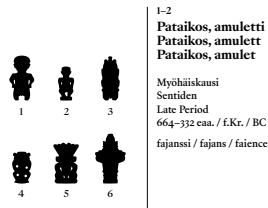
Så många frågor!
Men hur är det med svar?
I samband med utställningen publicerades boken *Egypten: fisken i sarkofagen och andra mysterier* där egyptologen (en som forskar i det forntida Egypten) Mia Meri svarar på frågor om det historiska Egypten.

Ordlista över det forntida Egypten (s. 36–39)

Längst bak i häftet finns en liten lista över ord och namn som upprepas flera gånger i utställningen. Använd den som hjälp om det känns att du blir förvirrad av shabti, Hathor och Hatshepsut.

På följande sida finns en tidslinje för att du ska ha koll på tiden under din resa i utställningen.

Så här tolkar du utställningens informationsskyltar:

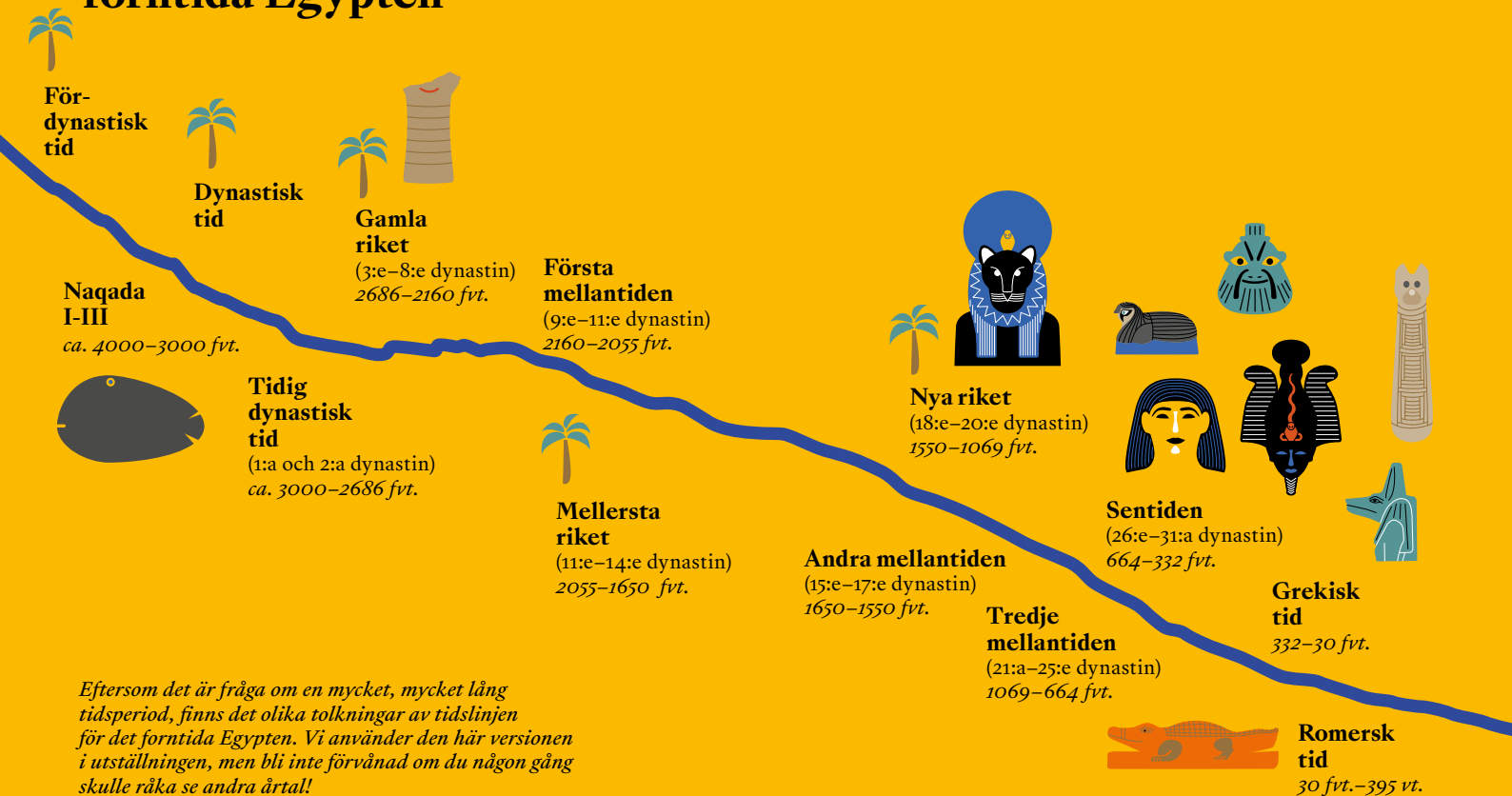
← Här står vad föremålet är på finska, svenska och engelska

← Här står från vilken period föremålet är

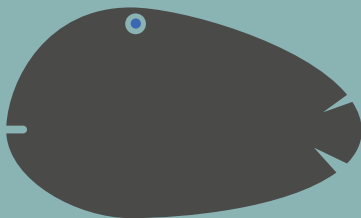
← Föremålets material

Tidslinje över det forntida Egypten

fvt. = före vår tideräkning
vt. = efter vår tideräkning
(för 2020 år sedan)

Eftersom det är fråga om en mycket, mycket lång tidsperiod, finns det olika tolkningar av tidslinjen för det forntida Egypten. Vi använder den här versionen i utställningen, men bli inte förvånad om du någon gång skulle råka se andra årtal!

Egypten under årtusendena

Namn: **Fiskpalett**

Ålder: 5200–6000 år

Hemvist: okänd

Art: färgpalett

Hobbyer: sminkning, målning, att riva färger

Särdrag: utställningens äldsta föremål

Bästa kompis: andra fiskpaletterna

*I Finland har vi fyra
årstider, men i forntida
Egypten hade man tre:
översvämningens, såddens
och skördens årstider.*

Jag, Fiskpaletten, är det äldsta föremålet i utställningen. Endast ett annat föremål, det keramiska kärlet i den bredvidliggande vitrinen, anser sig äldre än jag. Men jag är mycket gammal, kanske till och med 6000 år. Jag är inte säker på när min födelsedag är. Jag har funnits redan några hundra år före de första faraonerna, Egyptens kungar.

Det kan vara svårt att greppa det forntida Egypten, eftersom det omfattar en väldigt lång tid. Till exempel, drottningen Kleopatra levde tidsmässigt närmare dig, den nutida människan, än tiden då de berömda pyramiderna i Giza restes.

Till det forntida Egypten räknas tiden då landet huvudsakligen styrdes av faraoner. Forntida Egypten är en av världens äldsta kulturer och låg vid floden Nilen i Nordafrika, där det nuförtiden finns ett land som heter Egypten.

Se på tidslinjen på väggen. Slut ögonen och ta ett djupt andetag. Föreställ dig att du susar genom tiden, flera tusen år bakåt (du kan susa högt om det hjälper din fantasi). Välkommen till det forntida Egypten!

Vid Nilen

Namn: **Krokodil**

Ålder: ca. 2000 år

Hemvist: Nilen

Art: skulptur

Hobbyer: avskräckning, lurpassning

Särdrag: guden Sobeks heliga djur

Bästa kompis: grodan Heqat

Det forntida Egypten bestod av två olika länder: Övre Egypten och Nedre Egypten. Övre Egyptens konung bar en vit krona, medan Nedre Egyptens krona var röd.

Nilen var livsviktig för de forntida egyptierna. Inte speciellt bra för dem, eftersom den också råkade vara mitt hem, hahaha...

Nilen svämmade över varje år. Marken som blev översvämmad kallades för den svarta jorden (*kemet*) och all annan för den röda jorden (*deshret*). Under översvämningen förde Nilen med sig näringsrikt slam som gödde åkrarna där mat odlades. Nilen var också en farled och ett hem för många gudar och heliga djur, såsom min kompis grodan Heqat, som är en fruktbarhetsgud.

Leta fram en båtmodell med passagerare i den här avdelningen. Det finns en människofigur i aktern som verkar peka på något. Jag misstänker att hen pekar på mig. Med två fingrar! Det är ett tecken på en fara i den riktningen – alltså jag. Om hen pekade med bara ett finger, skulle det finnas något mindre skrämmande i sikte.

Försök använda de här handtecknen när du ser något trevligt (med ett finger) eller skrämmande (med två fingrar) i utställningen. Använder någon annan besökare samma tecken?

Under faraonernas välde

Namn: **Lösskägg**

Ålder: 4100–4700 år

Hemvist: Heliopolis

Art: kungens lösskägg

Hobby: att stjäla mat

Särdrag: ledarskap, att vara en symbol för den levande kungen

Bästa kompis: klubbhuvud

Kungen började kallas farao (på det forntida egyptiska språket per aa, vilket betyder ett stort hus) först under det nya rikets tid. Därför talar man om både faraoner och kungar i samband med det forntida Egypten: de är en och samma sak.

Jag är en kunglig statussymbol, ett kännetecken som visar kungens makt. Jag är själv en del av en stenstaty, men de lösskägg som användes var antagligen gjorda av ett lättare material. Eftersom jag är ett rakt skägg, beskriver jag en levande kung. Ett böjt skägg är ett tecken på att kungen vars haka det täcker är död.

Även kvinnliga regenter framställdes med lösskägg, såsom till exempel Hatshepsut. Det är dock inte sagt att de verkligen använde lösskägg eller om de bara presenterades så här inom konsten. Konsten i det forntida Egypten beskriver inte verkligheten, utan idéer. Det kan nog hända att det under historiens lopp har funnits fler kvinnliga ledare än man tror, eftersom regenterna har presenterats som manliga figurer inom konsten.

Det finns många symboler för en kung. Men jag är den enda som kan, med god tur, njuta av den mat och öl som serveras kungen. Hittar du andra kännetecken för en kung i utställningen?

Vacker vardag

Namn: **Bes**

Ålder: 2300–2700 år

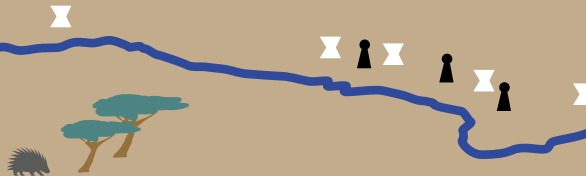
Hemvist: okänd

Art: gud (före detta demon)

Hobbyer: avskräckning, skojande, att föra krig,
att vara naken

Särdrag: skyddsgud, beskyddare av barn och
graviditet

Bästa kompis: alla (populäraste guden)

Hejsan kompis! *räcker ut tungan*
Jag må vara liten och många tycker att jag är lite underlig, men jag skyddar ditt hem mot allt ont, speciellt mot elaka ormar. Det är inte så konstigt att jag är en av de populäraste egyptiska gudarna och allas kompis.

Jag trivs i samma avdelning med vardagsföremål. Jag ligger mellan speglar, brädspel, sandaler och kuddar, som alla kommer från forntida egyptiska hem. Men hallå där, hör inte de här föremålen till människornas vardag också nuförtiden?

Ser du några föremål du själv använder? Hur skiljer sig utställningens huvudstöd från din egen kudde? Ser senet-spelet bekant ut? Jämför dina skosulor med sandalerna i vitrinen. Hittar du något i avdelningen som inte hör hemma i din vardag?

Senet var ett väldigt populärt tidsfördriv. Spelet beskriver den dödas färd i underjorden. Enligt forskarna har senet varit populärt i alla samhällsklasser. Hela fyra spelbräden med spelfigurer hittades i farao Tutankhamons grav.

Gudar och religion

Namn: **Sekhmet**

Ålder: ca. 3400 år

Hemvist: Karnak-templet i Luxor

Art: gud

Hobbyer: att förintna mänskligheten, att göra människor sjuka eller friska

Särdrag: sprutar ut eld på fiender

Bästa kompis: Ptah (make)

DARRA INFÖR MIG! Jag är Sekhmet, den mest blodtörstiga av alla gudar. Beter du dig inte kan det hända att jag sprutar eld över dig, ditt kräk. Du bör inte pröva mitt tålamod.

Vi gudar är komplicerade och mångformiga. Vi älskar, hatar, slåss, konspirerar, botar, gråter och sabbar till det. Det finns många historier om oss som visar att vi är långt ifrån perfekta förebilder. Kanske är det vår uppgift att ge människor en chans att lära sig av våra misstag?

Hittar du ett enskilt öra av sten i den här avdelningen? På väggarna i templet fanns det bilder på örnen, i dem kunde man viska sin oro. Man trodde att örat hörde och förde tankarna vidare till gudarna. Du kan viska något i örat i utställningen. Jag lovar att det hör dig genom glaset (men jag lovar inte att låta bli att tjuvlyssna).

Gudarna i det forntida Egypten kunde byta skepnad. I några berättelser tar till exempel den milda koguden Hathor formen av den våldsamma guden Sekhmet. Men det betyder inte att de är en och samma gud. Som Sekhmet säger: det är lite komplicerat.

I Osiris rike

Namn: **Osiris**

Ålder: 2300–2700 år

Hemvist: Underjorden

Art: gud

Hobbyer: att dö, att födas på nytt, att döma

Särdrag: Kung över underjorden

Bästa kompis: shabtier

Jag är Osiris, kung över underjorden. Tidigare var jag kung över hela Egypten, men efter min död flyttade jag till underjorden. Med andra ord, är jag en mycket viktig figur.

I den här avdelningen finns det shabtier, små statyer som ser ut precis som jag. Fantastiska, eller hur? De tillverkades för livet efter döden och placerades med den döde i graven. Deras arbetsuppgifter i underjorden omfattar till exempel att arbeta ute på åkern och att baka bröd åt mig. Det kan finnas många shabtier i en grav, till och med över 400!

När du är här, var så god och bekanta dig med de dödas bok. Det finns två stycken i utställningen. Boken ger dig tips till exempel om vilka offergåvor man borde ge mig. Det lönar sig att ha ett bra förhållande till mig, såsom de forntida egyptierna hade – bara för säkerhets skull.

De dödas bok innehåller besvärjelser. En sådan bok sammanställs enligt den dödes egna önskemål. Om du till exempel är rädd för skorpioner, kan det finnas många besvärjelser för att jaga bort skorpioner i din bok.

Mumifiering och begravningsritualer

Namn: **Anubis**

Ålder: 2000–2700 år

Hemvist: okänd

Art: **gud**

Hobbyer: **mumifiering, bevakning av gravar, att vägleda de döda**

Särdrag: **uppfann mumifiering**

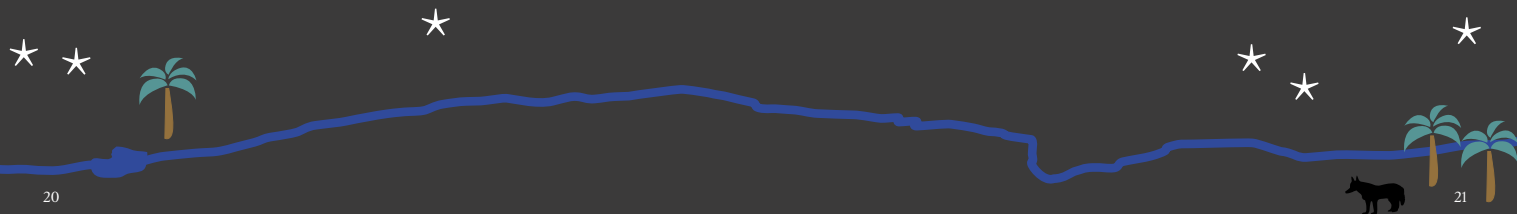
Bästa kompis: **djed-pelaren**

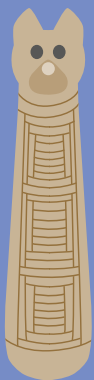
Jag ber dig att vara tyst och stilla i den här avdelningen. De forntida egyptierna trodde att det är viktigt att bevara den fysiska kroppen i gott skick för livet efter detta. Därför uppfann jag mumifieringen, som är ett sätt att förvara den avlidna människans kropp. Jag, Anubis, ser till att vi tar väl hand om de här mumifierade människorna.

I det här rummet är livet efter döden sanning, oavsett vad just du tror på. Oberoende av vad du har sett i filmer eller läst i böcker eller serier om mumier, ska du respektera de verkliga människorna som vilar i det här rummet. Som gentjänst ger jag dig tillstånd att komma närmare.

Stanna upp för en stund, bli stilla och lär dig. Fördjupa dig i din tidsresa.

Hälsa på dem vars kultur har gett dig och hela världen så mycket. De här är de forntida egyptierna.

Heliga djur

Namn: **Kattmumien**

Ålder: 2000–2700 år

Hemvist: okänd

Art: mumifierat heligt djur

Hobbyer: att vara budbärare, att jama

Särdrag: att vara speciellt tjusig

Bästa kompis: fisken i sarkofagen (kistan)

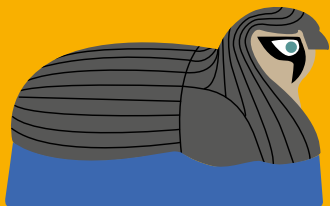
Mjau! Mitt namn är Miu. Det är ett forntida egyptiskt ord som betyder katt. Du märker säkert att jag är mumifierad. Jag levde för över 2000 år sedan, så under dessa vackra tyger är min päls inte lika glänsande som en gång i tiden.

Vi djur var värdefulla och viktiga i det forntida Egypten, även gudarna såg ut som vi. Under sentiden födde man upp, och till och med avlade (usch!), många djur bara för att mumifiera oss för gudarnas skull.

Det ser ut som nutida människor har återvänt till det gamla sättet att dyrka katter. Det finns inga faraoner längre, så någon måste sköta de kungliga uppgifterna. Om du har en katt hemma så förstår du säkert vad jag pratar om. Hälsningar från förfäderna!

Leta fram en fisk i en sarkofag i denna avdelning. Fisken är ett heligt djur, för det sägs att en fisk åt upp Osiris-gudens snopp. Du läste nog rätt.

Nya kulter

Namn: **Falkhövdad skarabé**

Ålder: 2300–2700 år

Hemvist: okänd

Art: skarabé

Hobbyer: rullar solen och dyngbollar

Särdrag: en symbol för solguden

Bästa kompis: solamuletten

I utställningen finns många föremål vars fyndort inte är känd. Det beror på att någon har tagit ett föremål utan att spara information om var det ursprungligen fanns. Vi kan bara gissa eller anta – men vi får inte nämna en exakt ort om vi inte är helt säkra!

Jag må vara en liten dyngbagge, men de forntida egyptierna förknippade mig med den stora solguden. Jag rullar solen över himlavalvet som en rund dyngboll i öknen. Det här är jag expert på! Jag är också ett perfekt exempel på att heligheten inte har någonting med storlek att göra.

Jag har ett falkhuvud, liksom solguden Ra-Horakhty. Jag pryder många viktiga saker som skarabé, det vill säga en amulett, till exempel på bröstet av mumier.

På ytan på min vän solamuletten ser du en hieroglyf, ett forntida egyptiskt skrivtecken. Hieroglyfen består av en sol som går upp (eller ner, du kan själv bestämma) mellan två bergväggar, och den har en fågelstjärt. Solen framställs också ofta med vingar som på en fågel.

Kommer du på egna sätt att beskriva solen? Är den rund och strålände, eller kan du föreställa dig att den har en annan form? Kanske är den ett djur? Låt fantasin flöda!

Det sista årtusendet

Namn: **Faraons hovman**

Ålder: ca. 2600 år

Hemkvist: okänd

Art: skulptur

Hobbyer: att betjäna kungen, att vara kungens största fan

Särdrag: extremt lojal

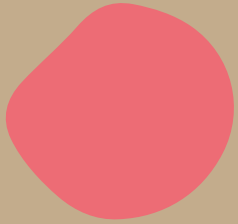
Bästa kompis: Psamtik I

Psamtik I var den sista stora kungen i forntida Egypten, och enligt mig förstås den bästa. Jag hade en viktig roll som kungens hovman. På min arm finner du kartouchen av Psamtik I:a, det vill säga kungens namn skrivet med hieroglyfer. Kungen och jag levde under sentiden – jag vet, det finns så många olika tidsperioder. Kom ihåg att återkomma till tidslinjen på s. 7.

Ser du en stor fot i utställningen? Den är från den romerska tiden, tiden efter mig. I motsats till mitt fall är foten inte en del av en större staty, utan en hel (om något konstig) fotstaty. I den här delen av utställningen träder den fram för att berätta för dig att din tidsresa närmar sig sitt slut, och du kan återvända till nutiden.

Men före slutet har du ännu mycket att beundra, till exempel stöter du snart på en stor pyramidformad sak!

Du gick väl inte förbi gravkammaren? I utställningen kan du besöka Amos Rex egen gravkammare med hjälp av AR-teknik, det vill säga förstärkt verklighet! Gravkammaren är byggd med stöd av Danske Bank. Ladda ner Arilyn-applikationen gratis på din mobila apparat, så kommer du åt upplevelsen.

Namn: **Ou**

Ålder: 2 år

Hemvist: Amos Rex, Helsingfors

Art: okänd

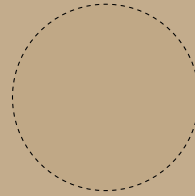
Hobbyer: konst, att kramas, att gömma sig

Särdrag: superkänslsam

Bästa kompis: barn

Enligt legenden hade Amos Rex ursprungligen sex takkupper, men Ou dök upp ur en av dem och bara fem blev kvar. Ou talar inte (åtminstone inte så att vuxna hör), men den uttrycker sina känslor på många andra sätt. Ingen vet vad Ou egentligen är, men vi vet ju att Ou älskar konst och trivs på museet – särskilt med barn!

Vill du dekorera din vänbok så att den blir ännu mer personlig? I museibutiken kan du köpa tilläggs-klistermärken!

Din sida

Namn:

Ålder:

Hemvist:

Hobbyer:

Särdrag:

Bästa kompis från det forntida Egypten:

Här kan du skriva något om dig själv eller ditt museibesök:

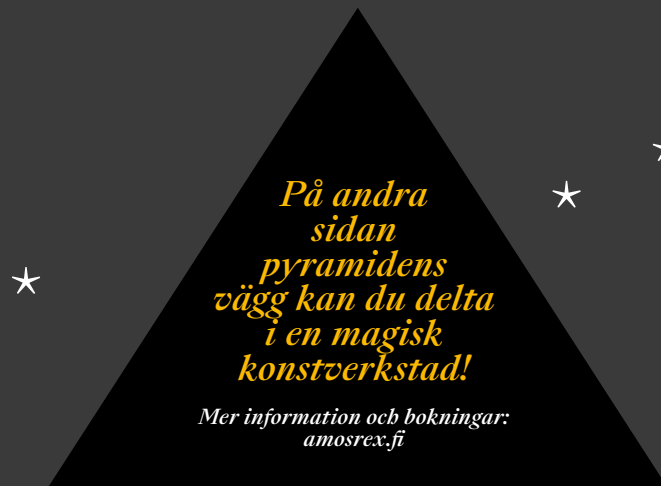
Pyramiderna var faraonernas gravar

De första pyramiderna i Egypten byggdes för över 4000 år sedan. Gigantiska pyramider kan dölja olika korridorer och kammare som väcker en känsla av äventyr hos många. Pyramiderna byggdes dock inte för äventyr, utan de hade alla en viktig betydelse. Pyramiderna var nämligen faraonernas gravar. En pyramid kan anses vara en symbol för solstrålar: man tänkte sig att de döda kunde sälla sig till solens kretslopp och få evigt liv.

Till denna dag har vi inte fått något exakt svar på hur pyramiderna var byggda. I alla fall kan man anta att pyramidernas byggnadsarbeten spelade en viktig roll i den egyptiska statens utveckling. Till exempel, uppskattar man att det tog cirka 25 år att bygga världens största pyramid, Khufupyramiden som ligger i Giza, och att den byggdes av 20 000–30 000 människor! Därför var man tvungen att hitta tillräckligt med arbetare samt hem, mat och sjukvård för dem alla... Det var också svårt att flytta på material: stenarna fördes till byggplatsen från flera hundra kilometers avstånd. På det viset deltog hela landet i ett gemensamt byggprojekt.

Nu finns det en pyramid i museets konstverkstad Studio Rex! Den är pytteliten jämfört med *Khufupyramiden*, vars golvyta motsvarar över 7 fotbollsplaner! En sida av Khufupyramiden (ca 230 meter) är lika lång som avståndet från huvuddörren i Amos Rex till det närmaste hörnet av riksdagshuset.

Studera pyramidens skala på glasväggen. Vad skulle hända om en stor pyramid byggdes nära ditt hem? Hur skulle en byggarbetsplats av den storleken påverka livet i ditt bostadsområde?

Egyptens prakt på Bio Rex

Ou-lalaa

Barnens lördagar: filmer och aktiviteter för hela familjen.

31.10. Skräckens natt

Mumier och underjord: skräckfilmer i samarbete med Night Visions.

Föreläsningar

Från Medelhavets sjunkna städer till mumie-mani: internationella och inhemska toppföreläsare.

Andra evenemang på utställningen

- Temaguidningar
- Spelkvällar
- Magiska konstverkstäder

Läs mer på
amosrex.fi/evenemang

Tror du att du har sett allt? Egyptens prakt fortsätter i Kumu i Tallinn!

Egyptens prakt är en dubbelutställning som organiseras samtidigt på Amos Rex och på konstmuseet Kumu i Tallinn i Estland. Den exceptionella dubbelutställningen baserar sig på Museo Egizios samling i Turin i Italien. Utöver föremålen från Turin presenterar Kumu föremål som lånats från estniska samlingar. Egyptens prakt är Estlands första utställning om det forntida Egypten.

Kumus utställning erbjuder en spännande utsikt över faraonernas land och de forntida egyptiernas vardagliga liv, där konst förenar livet på jorden med livet efter döden.

Egyptens prakt i Kumu är öppen 10.10.2020–21.3.2021.

Bekanta dig med utställningen:
kumu.ekm.ee

Egyptens prakt

9.10.2020–21.3.2021

Kuratorer

För att vi ska ha en berättelse och ordning på utställningen

Paolo Marini, Museo Egizio
Anastasia Isakova & Katariina
Timonen, Amos Rex

Expert

För att vi ska ha en expert inom det forna Egypten

Mia Meri, egyptolog

Museidirektörer och projektledare

För att vi ska planera och genomföra allt i god tid och ordning

Christian Greco & Samanta Isaia,
Museo Egizio
Kai Kartio & Teijamari Jyrkkiö,
Amos Rex

Utställningsassistent

För att vi ska ha någon som trippelkollar allt

Krista Mamia

Utställningsarkitekt

Så att föremålen ska få den omgivning de förtjänar

Jaakko Kiukkanen &
Taina Väisänen, TAKT OY

Visuell identitet

Bokstäver, bilder, färger – allt i vacker harmoni

Dog Design

Konstruktion och planering

För att varje utställning ska vara annorlunda, ända ut i väggarna

Jussi Piironen

Timo Aho, Andreas Behn-Eschenburg,

Petteri Ehnroth, Tatu Engeström,
Willem Heeffer, Mirka Hämäläinen,
Tuukka Kaila, Tuomas Karjalainen,
Kimmo Kumela, Tii Laakso,
Pasi Mälkiä, Mirjami Nykänen,
Maikki Pekkala, Olavi Pietiäinen,
Topi Vähäsarja & Sohei Yasui

AV-produktion

Så att det forntida Egypten ska kunna överföras till nutiden

Fredrik Willberg

Ljussättning

Så att ljuset ska vara rätt för föremålen, ögonen och stämningen

Marianne Lagus

Ljudsättning

Så att upplevelsen inte ska vara enbart visuell

Juuso Hannukainen, Tuomas Norvio
& Sami Tammela

Långgivare

För att vi ska ha föremål som berättar en historia

Museo Egizio
Finlands Nationalmuseum
Egyptologiska Sällskapet i Finland

Samordning

Så att föremålen tryggt kan överföras från ett museum till ett annat

Roberta Accordino, Giulia Gregori
& Marco Rossani, Museo Egizio
Niclas von Bonsdorff, Amos Rex
Helen Volber, Estlands
konstmuseum

Konservering

Så att föremålen ska vara väl skyddade i tusentals år

Mia Derichs, Anna Lehtinen,
Sari Pouta & Riina Uosukainen

Evenemang

Det hör mycket till en utställning, se sidan 32!

Marianne Lagus, Kaj Martin,
Kerttu Raittila & Marjo Sahi

Publikarbete

Brobyggarna mellan konst och publik

Elsa Hesse, Henna Korpela,
Melanie Orenius &
Laura Porola

Kundservicepersonal,
diskussionsguider, guider och
verkstadsguider

Kommunikation och marknadsföring

Hur fick du idén att komma hit idag?

Paola Matossi, Museo Egizio
Iia Palovaara &
Timo Riitamaa, Amos Rex
Wörks

Företagssamarbete

Med samarbete åstadkommer man mycket mera
Sara Järvi

Grafisk produktion

För att grafisk design ska bli verklighet
Novela

Översättning

Så att du ska kunna läsa texterna på finska, svenska och engelska

Joonas Kirsi, Synnöve
Malmström, Anna Merikallio,
Theresa Norrmén &
Jukka Särkijärvi

Samarbetspartner

För att vi ska ha en utställning

 MUSEO EGIZIO ART MUSEUM OF ESTONIA KUMU

Vänbok

Text Amos Rex

Redigering Melanie Orenius

Översättning

Joonas Kirsi (på engelska),
Anna Merikallio (på svenska)

Grafisk design Dog Design

Tryck Grano

Ordlista

Abydos = begravningsplats och stad för Egyptens första kungar, Osiris förmodas ha begravts här.

Akh = salighet, själen som har gått ur tiden.

amulett = ett litet föremål som bringar lycka eller skyddar bäraren.

Amon = en av huvudgudarna som ofta förenas med solguden Ra (Amon-Ra).

Ankh = livets symbol och hieroglyf.

antropomorf kista = en kista formad som en människa.

Anubis = Mumifieringens schakalhövdade gud, som skyddar de döda.

Atum = en skapargud, faraos gudomliga förfader.

Ba-fågel = människan ansågs bestå av flera olika delar, varav en var ba-själen. Den beskrevs som en fågel med människohuvud.

Bastet = kattgudinna, beskyddare av moderskap och graviditet.

Bes = skyddsgud för barn och graviditet.

de dödas bok = en samling besvärjelser som sammanställdes enligt den avlidnes behov eller intressen.

demotisk = skrift som började användas i Egypten under sentiden.

djed-pelaren = en symbol som betyder stabilitet och varaktighet, kallas även Osiris rygrad.

Duat = en av underjordarna i det forntida Egypten.

dynasti = Faraonernas tid i Egyptens historia är indelad i 31 dynastier. Vanligtvis betyder en dynasti regentens släkt, men det gäller inte i det forntida Egypten. Inom egyptologi betyder en dynasti en tidsperiod.

Egypten = i sin nutida betydelse är Egypten ett land i Nordafrika (officiellt kallat Arabrepubliken Egypten) med Kairo som huvudstad och arabiska som officiellt språk.

fajans = glaserad keramik som liknar porslin.

faraos = regenten av det forntida Egypten. Kan även kallas kung.

forntida = med ordet avses en avlägsen tid, uråldriga föremål och fenomen, som nuförtiden är nästan omöjliga att exakt datera eller definiera.

Giza = stad på Nilens västkust, där Egyptens mest berömda pyramider finns.

Hathor = liksom gudarna i det forna Egypten i allmänhet, hade även gudinnan Hathor flera olika roller. Hon var bl.a. gud över underjorden, kärleken, musiken, att roa sig och det eviga ruset.

Hatshepsut = Egyptens första kvinnliga faraos, som dock ofta beskrevs som man. Hatshepsut styrde Egypten under första hälften av den 18:e dynastin, och hennes tid vid makten var en av Egyptens rikaste.

Heliopolis = en stad i det forntida Egypten, som nuförtiden är en del av Egyptens huvudstad Kairo. Centrum för solguden Ras kult.

hieratisk = ett kursivt skrivsätt som utvecklades från den hieroglyfiska skriften under mellersta riket.

hieroglyf = i det forntida Egypten skrev man med hieroglyfer, dvs. bildtecken, som stod för olika begrepp eller ljud, eller som berättade vilken grupp något annat ord tillhörde. Hieroglyfer kunde skrivas från höger till vänster, vänster till höger, eller uppifrån neråt.

Horus = en gud med falkhuvud vars mor var Isis och far Osiris. På jorden representerades Horus av faraon.

ibis = en fågelart med lång hals och näbb.

Imhotep = arkitekt för världens första pyramid. Senare dyrkades han som guden av medicin.

Isis = en av de viktigaste gudarna, gudinna över bl.a. magi, frukt-samhet och visdom. Isis var en modergud och särskilt en gud för kvinnor. Även utanför Egyptens gränser dyrkades Isis långt efter faraonernas tid.

kanopkärl = kärl med lock där inre organ som avlägsnats från den avlidne (lever, magsäck, lungor och tarmar) konserverades i samband med mumifieringen.

Karnak = ett enormt tempelkomplex i Luxor, Amons huvudtempel.

Konungarnas dal *och*

Drottningarnas dal = området på Luxors västra strand där kungligheter och deras familjemedlemmar begravdes under det nya riket. Senare återanvändes en del av gravarna som gravar för framstående människor.

Luxor = staden som byggdes ovanpå Egyptens forntida huvudstad Theba.

Måat = gudinnan över rättvisa, ordning och sanning.

naos = en ask där templets staty av guden förvarades.

Nilen = tävlar med Amazonfloden om titeln som världens längsta flod, livsviktig för de forntida egyptierna på grund av transport, trafik, odling och stadskultur.

Innan den stora dammen i Assuan byggdes 1970 levde egyptierna i enlighet med Nilens översvämningar.

Nut = himlens gudinna. På kvällarna sväljer hon solen och föder den igen på morgonen.

offergåva = man gav gåvor till förfäder, avlidna och gudar för att de skulle hållas nöjda. Offergåvor kunde vara t.ex. mat, tyg, djur eller doftande oljor.

Osiris = kung över underjorden och en av de viktigaste gudarna i det forntida Egypten. Inom konsten beskrivs han ofta som en mumifierad man med ett grönt ansikte, en herdestav och en piska.

ostrakon = en kruk- eller sten-skärva som användes som skriv- och ritunderlag.

papyrus = pappersliknande material tillverkad av papyrusväxten, som användes i Egypten redan 3000 år före vår tideräkning.

Ptah = en gud som skapade världen med ordets kraft. Ptah ansågs i synnerhet vara en skyddsgud för hantverkare och arkitekter. På jorden representerades Ptah av Apis-tjuren.

Ra = egyptierna hade hundratals gudar, varav en av de viktigaste var solguden Ra.

riket = området som ledes av regenten. Inom egyptologi kan med riket också avses en längre tidsperiod, såsom gamla riket, mellersta riket eller nya riket.

sarkofag = kista. Renlärigt sett betyder en sarkofag en s.k. köttätande kista som användes i Grekland, men ordet syftar också på egyptiska kistor. Eftersom termen används på olika sätt rekommenderas det i dag att man endast talar om kistor.

Sekhmet = solguden Ras dotter. Den lejonhövdade Sekhmet var en fruktansvärd gudinna över krig och sjukdomar. Men hon var också guden över tillfrisknande och beskyddare av faraonerna.

senet = populärt forntida egyptiskt spel.

sfinx = en av solens gudar som föreställdes som ett lejon med människohuvud.

shabti = en liten staty av en mumifierad människa, placerades i gravar.

skarabé = den heliga dyngbaggen, populär typ av amulett.

Sobek = en vattengud. Nilens vatten ansågs ha uppkommit från hans svett.

stele = ett platt föremål som innehöll text och bilder och som tillverkades av sten eller trä.

Theba = huvudstad i det forntida Egypten, låg i regionen som tillhör nutida Luxor.

Thoth = ibishövdad gud över visdom och skrivkonst, vars heliga djur var ibisfåglar och babianer.

tit = en symbol som kallades Isis knut och som särskilt skyddade den avlidne i livet efter detta.

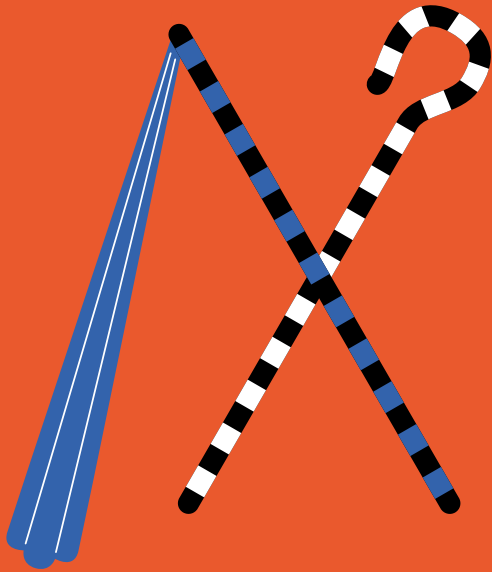
underjorden = platsen dit döda själar ansågs resa. De forntida egyptierna hade flera olika underjordar, det vill säga liv efter detta.

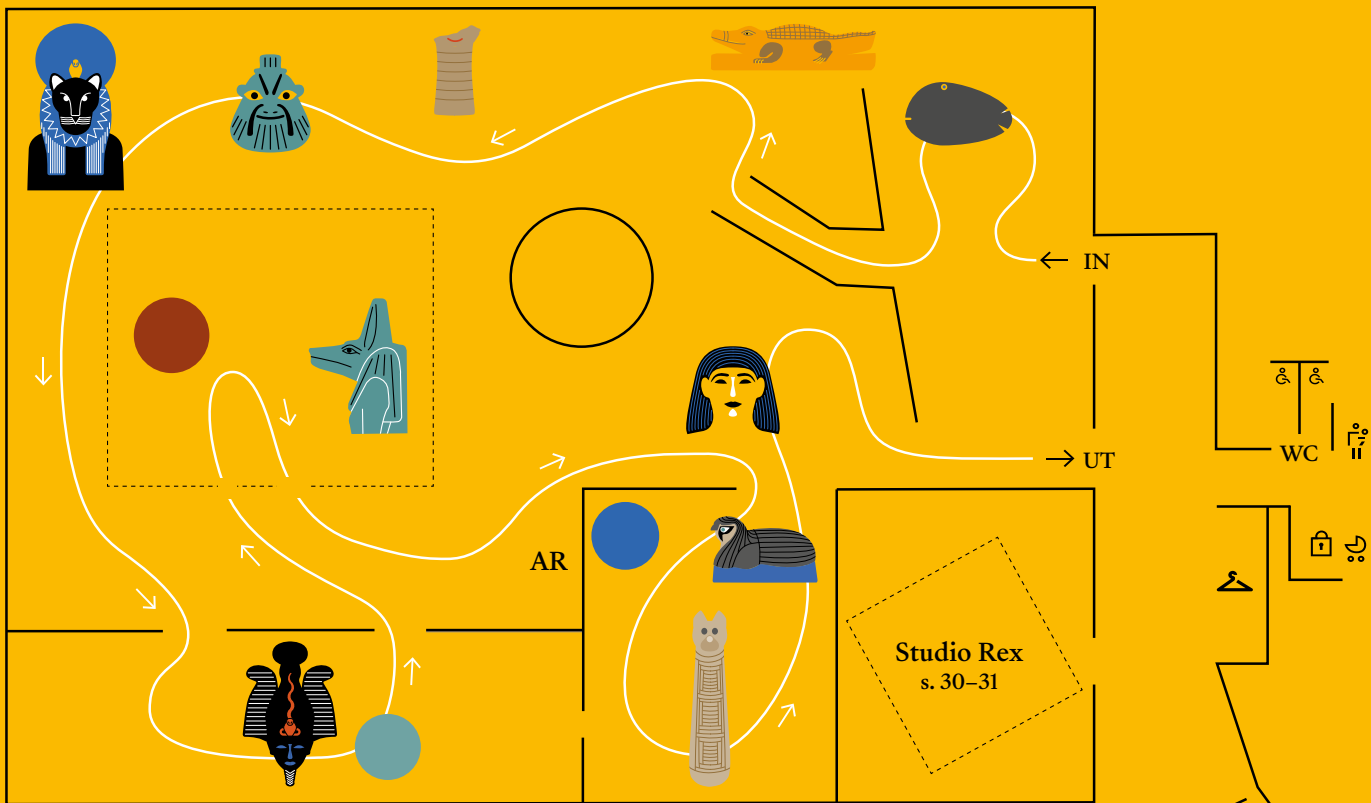
uraeus = egyptisk kobra. Uraeus syns ofta på statyer som föreställer faraonerna. Den var en viktig symbol för gudomlighet och kunglighet i det forntida Egypten.

usekh-halsbandet = ett brett halsband i det forntida Egypten, som syns på bilder av kvinnor, män och gudar. Halsbandet var så tungt att det hade en motvikt på ryggvidan.

Wedjat = ögonformad skyddsamulett och symbol som också kallas Horus öga.

Övre och Nedre Egypten = Övre och Nedre Egypten enades till en stat under Naqada III.

- Döden (s. 19)
- Mumifierade människor (s. 21)
- Mumifierade djur (s. 23)

Huvudsamarbetspartner

Samarbetspartner

